

Socko, zdravko, nemocenské

Co vlastně platíte a proč?

UOL[®]
ÚČETNICTVÍ

Odvody zmizí z výplaty dřív, než vám doputuje na účet. Víte, kolik a za co vlastně státu platíte? Připravili jsme velký přehled pro zaměstnance i zaměstnavatele. To proto, aby každý Čech věděl, kam jeho peníze odchází, co se s nimi děje a jak si spočítat, na co máte nárok.

E-book pro vás napsali účetní a daňoví specialisté z UOL. Když vás při čtení napadne jakákoliv otázka, ozvěte se. Rádi poradíme.

www.uol.cz
+420 910 190 008
info@uol.cz

PS: E-book jsme napsali, aby pomáhal. Pro všechny je zdarma.
Sdílejte ho volně všem, komu by se mohl hodit.

Obsah

Sociální pojištění	4
Sociální z pohledu zaměstnance.....	5
Kolik na sociálním odvedete?	5
Sociální z pohledu zaměstnavatele	6
Povinnosti zaměstnavatele spojené se sociálním pojištěním 7	
Slevy na sociálním pojištění	10
Nemocenské pojištění	14
Vyplácení dávek	14
Ochranná lhůta	15
Podpůrčí doba	16
Rozhodné období a vyměřovací základ	16
Neschopenka, nemocenská a náhrada mzdy	18
Jak se počítá náhrada mzdy?.....	19
Jak se počítá dávka nemocenské?	20
eNeschopenka.....	22
Ošetřovné	22
Mateřská a otcovská	24
Zdravotní pojištění	26
Státní pojištěnci	27
Kdy musíte odvádět zdravotní jako zaměstnanec?	28
Povinnosti zaměstnavatele spojené se zdravotním pojištěním 29	
Hromadné oznámení zaměstnavatele.....	30
Přehled o platbě pojistného zaměstnavatelé	31
Vyměřovací základ a co se do něj počítá	32
Minimální vyměřovací základ	32
Jak se počítá pojistné?	33
Neplacené volno a zdravotní.....	33
Příjmy ze souběžných zaměstnání.....	34
Odpočet při zaměstnávání invalidních důchodců	34
Odvod pojistného	34

Sociální pojištění

Sociální platíme **po celý produktivní život**. Přesto většina Čechů nedokáže říct, k čemu vlastně toto pojištění je. Pojďme se na něj podívat zblízka, ať víte nejen k čemu je, ale i jak se vypočítává a jaké se s ním pojí povinnosti pro zaměstnavatele.

Sociální definuje [zákon č. 589/1992 Sb.](#), o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a také [zákon č. 582/1991 Sb.](#), o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Sociální pojištění se skládá ze tří částí:

- 21,5 % tvoří **důchodové pojištění**
- 2,1 % **nemocenské pojištění**
- 1,2 % **příspěvek na státní politiku zaměstnanosti**

Tento odvod platí zaměstnavatelé, zaměstnanci, OSVČ a lidé, kteří se na sociálním účastní dobrovolně. My se v ebooku zaměříme na **zaměstnance a zaměstnavatele**.

Dobré vědět:

OSVČ jsme se věnovali v e-booku [Praktický manuál pro začátek podnikání](#). Prolistujte si ho zdarma.

Sociální z pohledu zaměstnance

Zaměstnanci hradí sociální, pokud jsou zaměstnaní:

- **v pracovním poměru**
- na základě **dohody o pracovní činnosti** s příjmem nad 4 500 Kč včetně
- na základě **dohody o provedení práce** s příjmem nad 12 000 Kč včetně

Případně jsou **členy družstva** nebo **jednateli**. Ve všech případech platí, že nejde o zaměstnání malého rozsahu.

Dobré vědět:

Zaměstnání malého rozsahu je pracovní poměr nebo DPČ, při kterých si vyděláte do 4 500 Kč měsíčně.

Kolik na sociálním odvedete?

Abyste si mohli spočítat své odvody, potřebujete znát **vyměřovací základ**. Zjednodušeně jde o **souhrn vašich příjmů**. Nepočítá se do něj například odstupné nebo náhrada škody.

Pro zaměstnance **neexistuje minimální vyměřovací základ**. To znamená, že není žádná minimální částka, kterou musíte zaplatit. OSVČ mají pro každý rok stanovenou novou minimální částku.

Existuje ale **maximální vyměřovací základ**. Ten dělá 36násobek průměrné mzdy za rok. Průměrná mzda je stanovena vyhláškou pro každý rok, pro rok 2026 je 48 967 Kč. Maximální vyměřovací základ pro rok 2026 je proto **1 762 812 Kč**. Z příjmu nad tuto částku už zaměstnanec ani zaměstnavatel sociální pojištění neplatí.

Jako zaměstnanec platíte **sociální ve výši 7,1 % vyměřovacího základu**.

Dobré vědět:

Za zaměstnance odvádí jeho část sociálního zaměstnavatel. Kromě toho ještě odesílá svou část.

Sociální z pohledu zaměstnavatele

Zaměstnavatelé odvádějí pojistné **za sebe i za své zaměstnance**. Kolik jako zaměstnavatel odvedete?

- **7,1 % za zaměstnance** z jeho vyměřovacího základu
- **24,8 % za sebe** z vyměřovacích základů všech zaměstnanců

Obě částky zaokrouhlíte na celé koruny nahoru.

Dobré vědět:

Zaměstnavatel posílá pojistné na příslušný účet OSSZ do 20. dne následujícího měsíce. Má přidělený variabilní symbol.

Povinnosti zaměstnavatele spojené se sociálním pojištěním

Každý zaměstnavatel musí splnit tyto povinnosti:

- 1. Přihlásit se do registru zaměstnavatelů.** K tomu slouží formulář [Přihláška do registru zaměstnavatelů](#). Registrujte se do 8 dnů od nástupu prvního zaměstnance.
- 2. Hlásit ukončení zaměstnávání.** Využijte formulář [Odhláška z registru zaměstnavatelů](#). Odešlete ho do 8 dnů od ukončení posledního pracovního poměru.
- 3. Vést průkaznou evidenci** o platbách pojistného.
- 4. Oznámit nástup zaměstnance.** Využijte formulář [Oznámení o nástupu do zaměstnání](#). Odešlete ho opět do 8 dnů od vzniku pracovního poměru.
- 5. Oznámit ukončení pracovního poměru.** K tomu také slouží formulář [Oznámení o nástupu do zaměstnání](#), který pošlete do 8 dnů od ukončení pracovního poměru.
- 6. Podávat měsíční přehledy.** Použijte formulář [Přehled o výši pojistného](#), který odešlete do 20. dne následujícího měsíce.
- 7. Podat evidenční listy důchodového pojištění.**
- 8. Vést a podávat doklady v souladu s nemocenským pojištěním.** Těm se budeme věnovat v kapitole o nemocenském.
- 9. Na žádost zaměstnance potvrdit výši příjmů.**

Dobré vědět:

Formuláře podáváte **elektronicky ve formátu XML** kromě formulářů [Přihláška do registru zaměstnavatelů](#) a [Odhláška z registru zaměstnavatelů](#), které se posílají ve formátu **PDF**.

Často se setkáte s formulářem **Oznámení o nástupu do zaměstnání**. Pomocí něj sdělujete OSSZ následující údaje:

- typ akce (nástup, skončení, změna nebo oprava)
- datum nástupu a skončení zaměstnání
- datum narození a rodné číslo zaměstnance (u cizince rodné číslo, číslo pojištění; případně rok narození, pokud tato čísla nemá)
- jméno a příjmení
- trvalý pobyt
- identifikaci zaměstnavatele
- variabilní symbol, který jste dostali při registraci zaměstnavatele
- druh činnosti **podle číselníku**
- místo výkonu činnosti
- informaci, jestli jde o zaměstnání malého rozsahu
- informace o důchodu
- kód zdravotní pojišťovny

Dobré vědět:

Stejný formulář použijete jak při nástupu zaměstnance, tak při ukončení zaměstnání, jen na začátku vyberete jinou možnost.

Socko, zdravko, nemocenské: Co vlastně platíte a proč?

Druh činnosti vyberete z číselníku. Co jednotlivé číslice a písmena znamenají?

- 1 = první pracovní poměr u zaměstnavatele
- 2 až 9 = druhý až devátý souběžný pracovní poměr u zaměstnavatele
- A = DPČ
- B až J = druhá až desátá souběžná DPČ u daného zaměstnavatele
- O = člen družstva
- S = společník a jednatel
- T = DPP
- U až Z = druhá až sedmá souběžná DPP u zaměstnavatele

Jako zaměstnavatel také pravidelně podáváte **přehled o výši pojistného**. Ten obsahuje součet:

- **vyměřovacích základů** všech zaměstnanců
- **pojistného** za všechny zaměstnance
- **pojistného** za zaměstnavatele
- **pojistného** za zaměstnance a zaměstnavatele dohromady

Dobré vědět:

Účetní záznamy, jako jsou pracovní smlouvy, dohody nebo docházka, uschovávejte po 10 let. Záznamy o důchodovém pojištění a mzdové listy archivujte 45 let.

Slevy na sociálním pojištění

Od února 2023 máte jako zaměstnavatel nárok na **slevu na pojistném u kratších úvazků**. Tím se myslí pracovní nebo služební poměr od 8 do 30 hodin týdně.

Sleva je **5 % z vyměřovacího základu**. Počítá se jen z jednoho úvazku daného zaměstnance a zaokrouhuje se na celé koruny nahoru.

Sleva na pracujícího starobního důchodce Od ledna 2025 mají pracující starobní důchodci nárok na slevu na pojistném ve výši 6,5 %. Zaměstnanec o tuto slevu musí zaměstnavatele sám požádat. Pokud však zaměstnanec u zaměstnavatele nárok na slevu neuplatnil, považuje se pojistné ve výši slevy, které zaměstnanec zaplatil, za přeplatek na pojistném.

Dobré vědět:

Z příjmů zúčtovaných po skončení zaměstnání sleva nenáleží.

Abyste slevu dostali, musí jít o **zaměstnance z jedné ze 7 kategorií**. Jaké kategorie to jsou?

- 1. Lidé nad 55 let.** Podmínku splní až den po 55. narozeninách.
- 2. Rodiče, kteří pečují o dítě mladší 10 let.** Počítá se do dne před 10. narozeninami. Kromě rodičů může jít o člověka, který má dítě v péči nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.
- 3. Lidé, kteří pečují o osobu blízkou,** která je závislá na pomoci jiné osoby. V stupni I (lehká závislost) jde jen o děti do 10 let.
- 4. Studenti do 26 let.** Nesmí jít o studium dálkové, distanční, večerní a kombinované
- 5. Zaměstnanci,** kteří během posledních 12 kalendářních měsíců nastoupili jako **uchazeči o zaměstnání na rekvalifikaci**. Den nástupu vám potvrdí Úřad práce.
- 6. Osoby se zdravotním postižením.**
- 7. Lidé do 21 let.** V tomto případě nemusí být úvazek zkrácený.

Dobré vědět:

Co když zaměstnanec splní dvě podmínky, například je mu 55 let a jde o osobu se zdravotním postižením? Zklameme vás, slevu si uplatníte jen jednou.

Jestli u vás má zaměstnanec víc zaměstnání, **slevu uplatníte jen u jednoho**. Je jen na vás, které to bude, ale limit 30 hodin za týden platí **za všechna zaměstnání dohromady**.

Pokud u vás tedy pracuje na poloviční úvazek 20 hodin týdně a zároveň má sjednaný pracovní poměr na večerní úklid na 3 hodiny denně, už slevu nemáte. 3 hodiny denně vám dají 15 týdně, dohromady s 20 hodinami z prvního úvazku je to 35 hodin.

Existuje několik situací, kdy **na slevu nemáte nárok**:

- Součet vyměřovacích základů ze všech v pracovních poměřů, které u vás zaměstnanec má, je **vyšší než 1,5násobek průměrné mzdy**. V roce 2026 to je **73 451 Kč**.
- Průměrná hodinová sazba ze všech pracovních poměřů, které u vás zaměstnanec má, je **vyšší než 1,15 % průměrné mzdy**. V roce 2026 jde o **563 Kč**.
- Zaměstnanec u vás za měsíc odpracoval **víc než 138 hodin**. Pokud nastoupil nebo skončil v průběhu měsíce, upravuje se limit podle délky zaměstnání v daném měsíci a výsledek se zaokrouhluje na celé hodiny nahoru. U zaměstnanců do 21 let tato podmínka neplatí.
- Zaměstnáváte osobu se zdravotním postižením a jste **zaměstnavatel na chráněném trhu práce**.
- Zaměstnance jste uvedli v měsíčním přehledu nákladů na tzv. **kurzarbeit**. To je situace, kdy musíte zaměstnancům zkrátit pracovní dobu a mzdu jim doplatí stát. Možná si kurzarbeit pamatujete z dob koronavirových karantén.

Dobré vědět:

Slevu může u stejného zaměstnance uplatnit jen jeden zaměstnavatel. Proto musíte záměr uplatnit slevu **oznámit ČSSZ**. Slevu dostane ten zaměstnavatel, který se přihlásí první.

Záměr uplatňovat slevu oznámíte s maximálně měsíčním předstihem. Zároveň to nejde dřív než **v den, kdy pošlete oznámení o nástupu** zaměstnance do zaměstnání. Nejpozději záměr oznamte ve lhůtě pro podání přehledu o výši pojistného za měsíc, za který slevu uplatňujete.

Oznámení pošlete buď **datovkou**, nebo **elektronicky** na předepsaném tiskopise.

Socko, zdravko, nemocenské: Co vlastně platíte a proč?

Stejně oznámíte konec uplatňování slevy za daného zaměstnance. Na to máte 8 dnů od skončení měsíce, ve kterém jste slevu uplatnili naposledy.

Když u vás zaměstnanec končí, **nemusíte oznamovat**, že už nebudete uplatňovat slevu.

Dobré vědět:

Nastupuje k vám někdo nový a vás zajímá, jestli už na něj neuplatňuje slevu jiný zaměstnavatel? Přehled najdete v [ePortálu ČSSZ](#).

Jak slevu uplatníte? Za každý měsíc ji **odečtete od pojistného** na tiskopisu [Přehled o výši pojistného](#).

Slevu můžete uplatnit **jen do dne splatnosti pojistného**. Kdo podává pozdě přehled, ten má smůlu. Slevu, kterou jste si odečetli na včas podaném přehledu lze změnit pouze na základě opravného přehledu, avšak za předpokladu, že nově vypočtená výše slevy nebude vyšší než původní sleva uvedená v řádném přehledu.

Na přehledu uvedete také:

- **počet zaměstnanců**, za které slevu uplatňujete
- **úhrn vyměřovacích základů** těchto zaměstnanců
- **údaje o jednotlivých zaměstnancích**, za které slevu uplatňujete

Nemocenské pojištění

Když se řekne nemocenské, vybaví si většina lidí dávky, které pobíráte na neschopence. Ve skutečnosti se ale z tohoto pojištění **vyplácí dávek několik**. My se na ně teď spolu podíváme pod drobnohledem.

Nemocenské pojištění upravuje [zákon č. 187/2006 Sb.](#), o nemocenském pojištění.

Z tohoto pojištění se vyplácí šest dávek:

1. nemocenské
2. peněžitá pomoc v mateřství neboli mateřská
3. ošetřovné
4. vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
5. otcovská poporodní péče
6. dlouhodobé ošetřovné

Dobré vědět:

Když máte na tyto dávky nárok, uplatníte ho u zaměstnavatele. Ten za vás dávku vyřídí.

Vyplácení dávek

Ošetřovné, mateřskou a vyrovnávací příspěvek v těhotenství vyplácí OSSZ od 1. kalendářního dne nároku na dávku.

Jinak funguje **nemocenské**. Na začátku proplácí náhradu mzdy zaměstnavatel, a to od 1. pracovního dne po dalších 14 kalendářních dní. To znamená, že když onemocníte v sobotu a měsíc si poležíte, bude vám zaměstnavatel platit nemocenskou od pondělka po 14 dní. Potom od něj vyplácení převezme OSSZ.

Dobré vědět:

Do června 2019 se vyplácelo až od 4. pracovního dne, dnes už 3denní karenční doba neplatí.

Při delší pracovní neschopnosti **hlásí zaměstnavatel na OSSZ** údaje pro výpočet nemocenského. Použijete k tomu formulář [Příloha k žádosti o dávku](#). OSSZ pak vyplácí nemocenské za kalendářní dny.

Ochranná lhůta

Co myslíte, máte nárok na nemocenské a mateřskou, i když jste skončili v práci a neplatíte si nemocenské pojištění? Po určitou dobu ano – a té době se říká **ochranná lhůta**. Počítá se v kalendářních dnech od 1. dne po skončení zaměstnání.

Jak dlouhá je ochranná lhůta?

- **Pro nemocenské 7 kalendářních dní.** Když je zaměstnání kratší, běží ochranná lhůta tolik dní, kolik trvalo zaměstnání.
- **Pro mateřskou 180 kalendářních dní.**
- **Ošetřovné a vyrovnávací příspěvek** v těhotenství a mateřství ochrannou lhůtu **nemají**.

Ochranná lhůta **neplyne**:

- ze zaměstnání **žáka nebo studenta** během prázdnin
- z pojištěné činnosti **starobního důchodce** nebo **invalidního důchodce III. stupně**
- ze zaměstnání sjednaného **jen na dobu dovolené** v jiném zaměstnání

Dobré vědět:

Do 31. ledna 2018 platilo, že ochranná lhůta neplyne z dohody o provedení práce a ze zaměstnání malého rozsahu.

Podpůrčí doba

Době, po kterou můžete pobírat dávku z nemocenského pojištění, se říká **podpůrčí doba**. Trvá 380 dní od 1. dne dočasné pracovní neschopnosti a může se prodloužit o dalších 350 dní.

Dobré vědět:

U starobních a invalidních důchodců III. stupně je podpůrčí doba 70 dní.

Podpůrčí doba u **ošetřovného** se počítá **od 1. kalendářního dne**, kdy je potřeba ošetřování. Trvá maximálně 9 dní. Pokud jste zaměstnanec a máte v trvalé péči dítě do 16 let, které ještě neukončilo povinnou školní docházku, máte podpůrčí dobu 16 dní.

U **mateřské** je podpůrčí doba **28 týdnů**, případně 37 týdnů u dvojčat. Když si dítě osvojíte, máte nárok na 22 týdnů, u dvou a více dětí na 31 týdnů.

Rozhodné období a vyměřovací základ

Abyste dokázali vypočítat dávku z nemocenského pojištění, potřebujete znát **rozhodné období**. To je doba, za kterou se zjišťuje vyměřovací základ. Zpravidla je rozhodné období 12 měsíců před měsícem, kdy vám vznikl nárok na dávku.

Vyměřovací základ je zjednodušeně váš příjem za rozhodné období.

Dobré vědět:

Započítávají se i příjmy, ze kterých jste neodvedli pojistné, protože jste překročili maximální vyměřovací základ.

Nepočítají se dny, kdy nepracujete a zároveň **máte nárok na:**

- náhradu mzdy při dočasné pracovní neschopnosti
- nemocenskou
- mateřskou nebo otcovskou
- ošetrovné
- rodičovskou

Případně máte neplacené volno.

Když v rozhodném období nemáte vyměřovací základ nebo období netrvá alespoň 30 dní, počítá se **pravděpodobný vyměřovací základ**. To je příjem, který byste pravděpodobně měli v měsíci, kdy vám vznikl nárok na dávku.

Jak se stane, že zaměstnanec **nemá vyměřovací základ**? Například to může nastat v situaci, kdy nastoupíte do nové práce a neodpracujete celý měsíc. Případně když v daném období nemůžete pracovat a nedostáváte mzdu.

Neschopenka, nemocenská a náhrada mzdy

Každý někdy stonal, ale málokdo si umí spočítat, kolik dostane na nemocenské. Víte, jaký je rozdíl mezi neschopenkou, nemocenskou a náhradou mzdy?

Neschopenka = potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti. Tedy ten dokument, který vám vystaví lékař.

Dočasná pracovní neschopnost = stav, kdy podle lékaře nemůžete pracovat, tedy vykonávat činnost, ze které odvádíte nemocenské pojištění. V dočasné pracovní neschopnosti máte nárok na náhradu mzdy.

Náhrada mzdy = částka, kterou vám vyplácí zaměstnavatel za prvních 14 dní neschopnosti. Vyplácí se jen za pracovní dny.

Dávky nemocenského pojištění = částka, kterou vám od 15. dne pracovní neschopnosti platí stát.

Dobré vědět:

Zaměstnavatel může kontrolovat, že dodržíte léčebný režim. Když se vypravíte na nákup mimo vycházky, může vám zkrátit náhradu mzdy až o 50 %. Může vám také dát výpověď, pak ale nesmí za stejné porušení snížit náhradu mzdy. Krácení náhrady musí vždy ošetřit vnitřní předpisy firmy.

Existují situace, kdy máte **nárok jen na poloviční výši náhrady**. To platí, když si pracovní neschopnost přivodíte:

- rvačkou, kterou jste zavinili
- v opilosti nebo pod vlivem drog
- při spáchání trestného činu nebo přestupku

Jak se počítá náhrada mzdy?

Od 1. pracovního dne máte jako zaměstnanec nárok na náhradu mzdy ve výši **60 % redukováného průměrného výdělku**.

Platí vám ji zaměstnavatel.

Zaměstnavatel může náhradu mzdy **zvýšit nad zákonné sazby**. Nesmí ale přesáhnout průměrný výdělek. Navýšení podléhá zdanění a odvodům sociálního a zdravotního.

Dobré vědět:

S navýšením náhrady mzdy se zvyšuje vyměřovací základ pro výpočet pojistného a základ daně.

Náhrada mzdy se počítá **z průměrného hodinového výdělku za předchozí čtvrtletí, tzv. PHV**, kdy hrubou mzdu za skutečně odpracovanou dobu (bez náhrad) za uvedené období vydělíte celkovým počtem hodin. Potom se podíváte na redukční hranice, máme celkem tři:

- 285,75 Kč – Do této hodinovky počítáte 90 %.
- 428,58 Kč – Do této 60 %.
- 856,98 Kč – Počítáte jen 30 %.

Vezměte částku PHV a rozložte ji podle redukčních hranic. Pokud je váš PHV např. **210 Kč za hodinu**, vejdete se do první hranice a počítáte 90 % z této částky, tedy 189 Kč. Kdyby PHV za předchozí čtvrtletí vyšel na částku 320 Kč, počítáte 90 % z 271,60 Kč a z částky nad ně 60 %.

Teď jste získali **redukováný PHV**. Z něj snadno vypočítáte hodinovou náhradu mzdy, která dělá **60 % redukováného PHV**.

Příklad:

Pokud je váš průměrný hodinový výdělek 210 Kč, vychází redukováná hodinová sazba na 189 Kč a náhrada mzdy na 113,40 Kč.

Dobré vědět:

Hodinovou náhradu mzdy vynásobíte počtem pracovních hodin neschopenky. Tak získáte celkovou náhradu mzdy.

Jak se počítá dávka nemocenské?

Už jsme si řekli, že prvních 14 dní nemoci platí zaměstnavatel náhradu mzdy. Potom přebírá zodpovědnost **OSSZ** a vyplácí **nemocenskou**. Vyplácí ji od 15. dne neschopenky za všechny kalendářní dny nemoci.

Jak se nemocenská počítá? Budete potřebovat **denní vyměřovací základ**. Vezměte započitatelný příjem za 12 měsíců před měsícem, kdy jste onemocněli, a vydělte ho počtem dní za tuto dobu.

Dobré vědět:

Započitatelný příjem je příjem, který se počítá do vyměřovacího základu pro výpočet sociálního.

Když máte denní vyměřovací základ, podíváte se na **redukční hranice**.

- I. redukční hranice **1 633 Kč**
- II. redukční hranice **2 449 Kč**
- III. redukční hranice **4 897 Kč**

Dobré vědět:

Z částky nad třetí redukční hranicí, tedy nad 4 897 Kč, se nepočítá nic.

Funguje to stejně jako u náhrady mzdy od zaměstnavatele. Když vám denní vyměřovací základ vychází například na 1 400 Kč, vejdete se do první redukční hranice a počítáte z celé částky 90 %. Tím získáte svůj **redukovaný denní vyměřovací základ**.

Kdybyste měli denní vyměřovací základ 2 000 Kč, počítáte 90 % z částky do 1 552 Kč a ze zbytku jen 60 %.

Socko, zdravko, nemocenské: Co vlastně platíte a proč?

Kolik od státu dostanete celkem? Záleží na tom, jak dlouho jste nemocní. Do 30. dne neschopenky se vám za každý den počítá **60 % redukovaného denního vyměřovacího základu**. Od 31. do 60. dne dostáváte 66 % a od 61. dne 72 %.

Příklad:

Denní vyměřovací základ vám vyšel na 1 400 Kč a nemocní jste byli přesně 30 dní. Jste pod první redukční hranicí, takže redukovaný denní základ je 1 260 Kč.

Od 15. do 30. dne vám OSSZ za každý den vyplatí 60 % z 1 260 Kč, tedy 756 Kč. Výhoda je, že se tato částka už nedaní a neodvádí se z ní pojistné.

Dobré vědět:

Od února 2018 má na nemocenskou a mateřskou nárok i zaměstnanec na DPP nebo zaměstnání malého rozsahu. Podmínka je, že před měsícem nástupu odváděli alespoň 3 měsíce nemocenské pojištění.

eNeschopenka

Od ledna 2020 fungují **elektronické neschopenky**, pomocí kterých se online spojí lékař, zaměstnavatel a ČSSZ. Papírové neschopenky už se vydávají jen v případě technického výpadku u lékaře.

V drtivé většině se tedy setkáte s eNeschopenkou. Zaměstnavatel se jen přihlásí do **ePortalu ČSSZ** a uvidí detailní informace k neschopenkám každého zaměstnance.

Dobré vědět:

Podrobnosti o eNeschopence najdete na [webu ČSSZ](#).

S neschopenkou se pojí ještě jedna povinnost. Za vyplácení dávky sice zodpovídá OSSZ, ale zaměstnavatel musí **správně stanovit započitatelné příjmy**. Potvrzuje je dokumentem, který se jmenuje [Příloha k žádosti o dávku](#). Ten vyplňujete pro každou neschopenku zvlášť.

Ošetřovné

Ošetřovné proplácí OSSZ od 1. dne, kdy ošetřujete člena rodiny. Kdo se počítá jako **člen rodiny**? Někdo, kdo s vámi žije ve společné domácnosti. Nemusíte být příbuzní, důležité je, že spolu trvale žijete a společně hradíte své náklady.

Od ledna 2022 se **společná domácnost neřeší u těchto lidí:**

- příbuzný v přímé linii
- sourozenec
- manžel nebo manželka
- registrovaný partner nebo partnerka
- rodiče manželů nebo registrovaných partnerů

Dobré vědět:

Příbuzenský vztah doložíte čestným prohlášením.

Socko, zdravko, nemocenské: Co vlastně platíte a proč?

Ošetrovné se počítá podobně jako nemocenské. Dostáváte **60 % redukováného vyměřovacího základu**. Můžete ho pobírat 90 dní během 12 kalendářních měsíců.

Od června 2018 máme novou dávku: **dlouhodobé ošetrovné**. S nástupem na něj musí souhlasit zaměstnavatel.

Dlouhodobé ošetrovné můžete čerpat, když je ošetrovaná osoba **hospitalizovaná alespoň 4 dny** a v propouštěcí zprávě se píše, že nutně potřebuje péči alespoň na 30 dní.

Dobré vědět:

U nevyléčitelně nemocných, kteří potřebují paliativní péči a dlouhodobou péči v domácím prostředí, není hospitalizace podmínka.

Jak se o dlouhodobé ošetrovné žádá? Musíte vyplnit **žádost u lékaře** člověka, kterého ošetrojete. Ošetrovaný s tím musí souhlasit.

Na dlouhodobém ošetrovném můžete pečovat o:

- manžela nebo manželku
- příbuzné v přímé linii
- sourozence
- tchyni nebo tchána
- snachu nebo zetě
- neteř nebo synovce
- tetu nebo strýce

U těchto lidí **není nutná společná domácnost**. Ve společné domácnosti se pak můžete starat o jejich manželky a manželky nebo druhy.

Dobré vědět:

Ošetrovaná osoba musí mít **shodné místo trvalého pobytu** jako vy.

Mateřská a otcovská

Mateřská je celým názvem **peněžitá pomoc v mateřství**.

Vyplácí ji OSSZ za každý kalendářní den. Dávka se vypočítá jako nemocenské, jen se dvěma rozdíly:

1. Do 1. redukční hranice se započítá **100 %** namísto 90 %.
2. Dostanete **70 % denního vyměřovacího základu** místo 60 %.

Dobré vědět:

Mateřskou pobíráte 28 týdnů, případně 37 týdnů u dvojčat. Nastoupíte na ni 6–8 týdnů před termínem porodu, konkrétní den si každá matka určí sama.

Otcovská se celým názvem jmenuje **otcovská poporodní péče** a je to poměrně nová dávka. Platí teprve od února 2018.

Nárok má **otec**, který je **zapsaný v rodném listu dítěte**.

Vyčerpat si může 2 týdny kdykoliv v šestinedělí. V tom je změna, ještě do roku 2022 měli tatínkové jen týden.

Dobré vědět:

Pokud je dítě hospitalizováno, můžete si start otcovské posunout o dny hospitalizace.

Pozor, čerpání otcovské nemůžete přerušit, **musíte si ji vybrat v kuse**. Vyplácí ji OSSZ podle počtu pracovních dnů v průběhu otcovské. Kdybyste měli během roku víc dětí, můžete čerpat víc otcovských, žádné omezení tu není.

Výpočet je podobný jako u mateřské – dostanete **70 % denního vyměřovacího základu**.

Jak si o otcovskou požádáte? Musíte vyplnit **formulář na stránkách ČSSZ**, jmenuje se [Žádost o otcovskou poporodní péči](#). Předáte ho zaměstnavateli a ten ho pak pošle na OSSZ.

Socko, zdravko, nemocenské: Co vlastně platíte a proč?

Otcovská není jen pro biologické otce. Můžete ji čerpat i v případě, že jste **převzali dítě do péče**. Podmínkou nároku je, že dítě nedosáhlo 7 let a vy nastoupíte na otcovskou do 6 týdnů od převzetí dítěte.

Dobré vědět:

V prosinci 2022 přibyla ještě jedna úprava. Nově máte na otcovskou nárok, i když dítě zemře při porodu nebo v šestinedělí.

Zdravotní pojištění

Zdravotní se u nás řídí dvěma zákony. Jsou to:

1. [zákon č. 48/1997 Sb.](#), o veřejném zdravotním pojištění
2. [zákon č. 592/1992 Sb.](#), o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

Platbu pojištění posílá zaměstnavatel přímo na účet zdravotní pojišťovny. Těch máme v Česku celkem sedm:

Zkratka	Název pojišťovny	kód
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR	111
VoZP	Vojenská zdravotní pojišťovna ČR	201
ČPZP	Česká průmyslová zdravotní pojišťovna	205
OZP	Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví	207
ZPŠ	Zaměstnanecká pojišťovna Škoda	209
ZP MV	Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra	211
RBP	Revírní bratrská pokladna	213

Dobré vědět:

Zdravotní pojišťovnu můžete změnit jen jednou ročně, vždy k 1. dni kalendářního pololetí. O změnu musíte požádat nejpozději 3 měsíce před dnem změny. Děti mají po narození automaticky pojišťovnu matky.

Na zdravotním pojištění se v Česku ze zákona **účastní všichni, kdo u nás mají trvalý pobyt**, a to bez ohledu na občanství. Pokud tu trvalý pobyt nemáte, stačí, aby tu váš zaměstnavatel měl sídlo nebo trvalý pobyt.

České zákony rozlišují čtyři skupiny plátců pojistného:

1. stát
2. zaměstnavatelé
3. OSVČ
4. osoby bez zdanitelných příjmů

Dobré vědět:

Pro rok 2026 je pojistné pro osoby bez zdanitelných příjmů 3 024 Kč.

Státní pojištění

Za koho platí zdravotní stát? Jsou to tyto skupiny občanů:

- **Nezaopatřené děti.** To jsou děti školou povinné a studenti do 26 let. Případně lidé do 26 let, kteří kvůli nemoci nebo úrazu nemůžou studovat a pracovat.
- **Studenti prvního doktorského studia.** Toto je novinka od roku 2018. Musí jít o prezenční studium a student nesmí být zaměstnanec nebo OSVČ.
- **Důchodci.** Za ně platí zdravotní stát od přiznání důchodu.
- **Lidé, kteří celodenně a řádně pečují o dítě do 7 let,** které je dlouhodobě zdravotně postižené.
- **Rodiče na mateřské a rodičovské** do 4 let dítěte. Nezáleží na tom, jak dlouhá je rodičovská.
- **Uchazeči o zaměstnání** vedení v evidenci Úřadu práce.
- **Lidé, kteří pobírají pomoc v hmotné nouzi,** a osoby posuzované s nimi.
- **Osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby** ve stupni II až IV a ti, kdo o ně pečují.
- **Lidé, kteří pečují o děti pod 10 let,** které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I.
- **Osoby v zabezpečovací detenci,** vazbě nebo ve výkonu trestu.

Dobré vědět:

Když mají tito lidé příjmy ze zaměstnání nebo z živnosti, platí pojistné stát. Nemusí si provádět dopočet nebo platit minimální pojistné.

Pak jsou tu ještě dvě skupiny lidí, u kterých stát platí pojistné, **jen když nemají příjem ze zaměstnání nebo živnosti.**

Kdy musíte odvádět zdravotní jako zaměstnanec?

Zákon jasně stanovuje podmínky. Zdravotní platí všichni zaměstnanci, kteří mají:

- pracovní smlouvu, nezáleží na příjmu
- DPČ s příjmem nad 4 500 Kč včetně
- DPP s příjmem nad 12 000 Kč včetně

Dobré vědět:

Příjmy z více dohod u jednoho zaměstnavatele se sčítají.

Zdravotní platí také:

- členové družstva s příjmy nad 4 500 Kč
- členové statutárních orgánů

Povinnosti zaměstnavatele spojené se zdravotním pojištěním

Jako zaměstnavatel máte řadu povinností, které se pojí se zdravotním. Musíte:

- 1. Zjistit, u které pojišťovny je zaměstnanec pojištěný.**
- 2. Oznámit start a konec zaměstnávání.** K tomu slouží formulář [Příhláška a evidenční list zaměstnavatele](#). Odešlete ho do 8 dnů od nástupu prvního zaměstnance. Registrujete se u každé pojišťovny zvlášť.
- 3. Hlásit změny informací,** které jste ohlásili při registraci zaměstnavatele. K tomu také slouží formulář [Příhláška a evidenční list zaměstnavatele](#), máte 8 dnů.
- 4. Vést evidenci o platbách pojistného.**
- 5. Oznámit nástup zaměstnance.** Na to máte 8 dnů od vzniku pracovního poměru.
- 6. Oznámit ukončení pracovního poměru.** Opět do 8 dnů od ukončení.
- 7. Oznámit nástup zaměstnankyně na mateřskou.** Jakmile dodá zaměstnankyně žádost o PPM s datem nástupu na MD, tak toto datum + 8 dní, byl měl být nejzazší termín.
- 8. Oznámit, že stát vašemu zaměstnanci přiznal nebo odebral důchod.** Zpravidla do 8 dnů.
- 9. Podat měsíční přehled.** K tomu slouží formulář [Přehled o platbě pojistného zaměstnavatele](#), který posíláte do 20 dne následujícího měsíce.

Dobré vědět:

Pro body 5 až 8 využijete formulář [Hromadné oznámení zaměstnavatele](#). Vkládáme odkaz na formuláře VZP, ostatní pojišťovny ale používají obdobné.

Formuláře můžete podat **papírově i elektronicky**. Elektronicky posíláte datovkou ve formátu PDF.

Hromadné oznámení zaměstnavatele

Nejčastěji se setkáte s formulářem **Hromadné oznámení zaměstnavatele**. Na něm sdělujete pojišťovně tyto údaje o zaměstnanci:

- jméno a příjmení
- trvalý pobyt (příp. skutečný pobyt)
- rodné číslo zaměstnance (u cizinců číslo pojištění)
- datum změny (např. den nástupu nebo ukončení zaměstnání nebo den jiné změny)
- **kód** (kód změny)

Jaké kódy použijete nejčastěji?

- P** Nástup do zaměstnání (pozor na výjimky podle kódu E, A a C)
- E** První přihlášení zaměstnance, který je občanem EU
- A** Druhý a další nástup do zaměstnání občana EU
- C** První přihlášení zaměstnance, který je cizinec bez přiděleného čísla pojištění (místo r. č. se uvádí písmeno M – muž, nebo Z – žena a datum narození bez teček)
- O** Ukončení zaměstnání
- Q** Pro zaměstnání, které vznikne a zanikne v jeden den
- M** Nástup na mateřskou nebo na rodičovskou
- U** Ukončení mateřské nebo rodičovské
- D** Přiznání důchodu (pokud nastupuje zaměstnanec, který už je v důchodu, použijte současně s kódem P)
- H** Odejmutí důchodu
- I** Nástup uchazeče o zaměstnání do zaměstnání (vždy společně s kódem P)
- G** Nástup nezaopatřeného dítěte do zaměstnání v průběhu studia (společně s kódem P)

Dobré vědět:

Když dohodáři vznikne povinnost platit zdravotní, oznamuje to zaměstnavatel jeho pojišťovně. Když například překročí za jeden měsíc 12 000 Kč včetně, oznamujete to jako vznik a zároveň ukončení povinnosti.

Přehled o platbě pojistného zaměstnavatelé

Další častý formulář je Přehled o platbě pojistného zaměstnavatele. Obsahuje:

- **součet vyměřovacích základů zaměstnanců**, kteří jsou pojištěni u dané pojišťovny
- **součet pojistného jednotlivých zaměstnanců** (13,5 % z vyměřovacího základu, zaokrouhloeno na celé koruny směrem nahoru),
- **počet zaměstnanců**, ke kterým se údaje vztahují (včetně zaměstnanců nemocných a na mateřské)

Dobré vědět:

Přehledy posíláte všem pojišťovnám, u kterých jsou pojištěni vaši zaměstnanci.

Vyměřovací základ a co se do něj počítá

Vyměřovací základ jsou všechny zúčtovatelné příjmy za rozhodné období. Existuje ale pár výjimek, které se nezapočítávají:

- odstupné
- náhrada škody
- věrnostní přídavek horníků
- plnění, které dostal starobní nebo invalidní důchodce III. stupně po uplynutí roku od skončení zaměstnání
- jednorázová sociální výpomoc zaměstnanci k překlenutí mimořádné situace

Dobré vědět:

Rozhodné období je kalendářní měsíc.

Minimální vyměřovací základ

Minimální vyměřovací základ je **minimální mzda** (pro rok 2026 dělá 22 400 Kč). Když zaměstnání trvá jen část měsíce, použije se poměrná část minimální mzdy.

Když si vyděláte pod minimální mzdu, musí váš zaměstnavatel provést **dopočet do zákonného minima** a odvést za vás doplatek.

Dopočet se **nemusí provádět** u zaměstnanců, kteří:

- **mají těžké tělesné, smyslové nebo mentální postižení** a průkaz ZTP nebo ZTP/P
- **jsou ve věku pro starobní důchod**, ale nesplnili další podmínky pro přiznání
- **pečují o jedno dítě do 7 let**
- vedle zaměstnání **vykonávají samostatnou výdělečnou činnost** a odvádí zálohy na pojistné alespoň z minimálního vyměřovacího základu pro OSVČ

A pak také u lidí, za které **pojistné platí stát**.

Dobré vědět:

Pro zdravotní neexistuje žádný maximální vyměřovací základ.

Jak se počítá pojistné?

Zdravotní pojištění je **13,5 % z vyměřovacího základu** zaokrouhleného na celé koruny nahoru. **1/3 se strhne zaměstnanci a 2/3 platí zaměstnavatel**. Zákon neřeší, jak rozdělení mezi zaměstnance a zaměstnavatele zaokrouhlit, ale v praxi se zaměstnanci zaokrouhluje nahoru.

Dobré vědět:

Když dopočítáváte do minimálního vyměřovacího základu, pak pojistné spočítáte jako součet 13,5 % z vyměřovacího základu a dopočtu. Dopočet je 13,5 % z rozdílu mezi příjmem ze zaměstnání a minimálním vyměřovacím základem.

Neplacené volno a zdravotní

Když máte celý měsíc neplacené volno, musí za vás firma **odvést zdravotní v minimální výši**. Dopltek platíte vy prostřednictvím zaměstnavatele.

A co když máte neplacené volno jen část měsíce? Pokud váš příjem za zbývající část měsíce dosáhne minimálního vyměřovacího základu, platí se **zdravotní jen z dosaženého příjmu**.

Kdyby byl příjem nižší, platíte navíc **pojistné z rozdílu mezi minimálním a skutečným vyměřovacím základem**. Pojistné z dosaženého příjmu platí zaměstnanec i zaměstnavatel, pojistné z rozdílu jen zaměstnanec.

Příjmy ze souběžných zaměstnání

Co když si zaměstnanec vydělá míň, než je minimální vyměřovací základ? Pak je důležité, jestli má zároveň **příjem od dalšího zaměstnavatele**. Jestli ano, je třeba to doložit, aby si pojišťovna zjistila celkové příjmy a zaměstnanec splnil odvod zdravotního alespoň z minimálního vyměřovacího základu.

Dobré vědět:

Dokládá se buď prohlášení zaměstnance, nebo potvrzení od jiného zaměstnavatele.

Odpočet při zaměstnávání invalidních důchodců

Pokud zaměstnáváte **přes 50 % osob se zdravotním postižením**, můžete si uplatnit odpočet od dosaženého příjmů zaměstnance v invalidním důchodu ve výši **15 749 Kč**.

Odvod pojistného

Zaměstnavatel odvádí pojistné za jednotlivé měsíce **do 20. dne následujícího měsíce**. Nejpozději 20. den musí být pojistné na účtu zdravotní pojišťovny.

Dobré vědět:

Variabilní symbol je zpravidla IČ+00.

Hod'te s námi účetnictví za hlavu!

Pečujeme o 4 000 podnikatelů v Česku a na Slovensku.
Postaráme se i o vás.

Dojedeme pro vaše doklady

Vy je jen naházíte do krabice, kterou si náš kurýr
každý měsíc vyzvedne.

Úřady vyřídíme za vás

Ušetřete si čas. Zastoupíme vás, ať půjde o banalitu,
nebo o daňovou kontrolu.

Daňového poradce máte zdarma

Naši poradci jsou vám k dispozici zdarma, stačí zvednout telefon.

Vidíte nám pod ruce

Doklady skenujeme do online systému.
Vy dostanete přístup, ať můžete sledovat naši práci.

Ozvěte se.

www.uol.cz

+420 910 190 008

info@uol.cz

